

Vergaderjaar 2019–2020

31 293

Primair Onderwijs

Nr. 521

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BASIS- EN VOORTGEZET
ONDERWIJS EN MEDIA**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juni 2020

In deze brief bericht ik u over de groeps grootte en de leerling-leraar ratio (llr) in het primair onderwijs in 2019¹. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) heeft net als afgelopen jaren de steekproef voor de groeps grootte uitgevoerd.² DUO heeft ook de cijfers over de leerling-leraar ratio berekend.

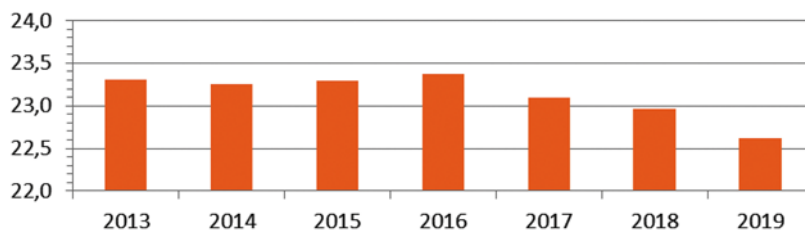
De gemiddelde groeps grootte in het basisonderwijs in 2019

Tot 2013 was er sprake van een lichte stijging in de gemiddelde groeps grootte. Tussen 2013 en 2016 is de gemiddelde groeps grootte gestabiliseerd; er zaten gemiddeld 23,3 leerlingen in een groep. Dit jaar is de gemiddelde groeps grootte weer licht gedaald, tot 22,6 leerlingen. In figuur 1 is de gemiddelde groeps grootte over de jaren weergegeven. Daarin is te zien dat de groeps grootte de afgelopen twee jaar licht is gedaald.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² CentERdata, instituut voor dataverzameling en onderzoek, heeft de berekening van DUO gevalideerd en concludeert dat de steekproef representatief is voor Nederland, de correcties op de BRON-data op een juiste wijze zijn gemaakt en dat de berekening van de gemiddelde groeps grootte correct is uitgevoerd. De brief van CentERdata is als bijlage opgenomen bij deze brief. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Gemiddelde groepsgrootte in het basisonderwijs

Figuur 1: gemiddelde groepsgrootte in het basisonderwijs, bron: DUO

De ontwikkeling in tabelvorm is als volgt:

jaar	Gemiddelde groepsgrootte
2011	22,83
2013	23,31
2014	23,26
2015	23,30
2016	23,37
2017	23,10
2018	22,96
2019	22,62

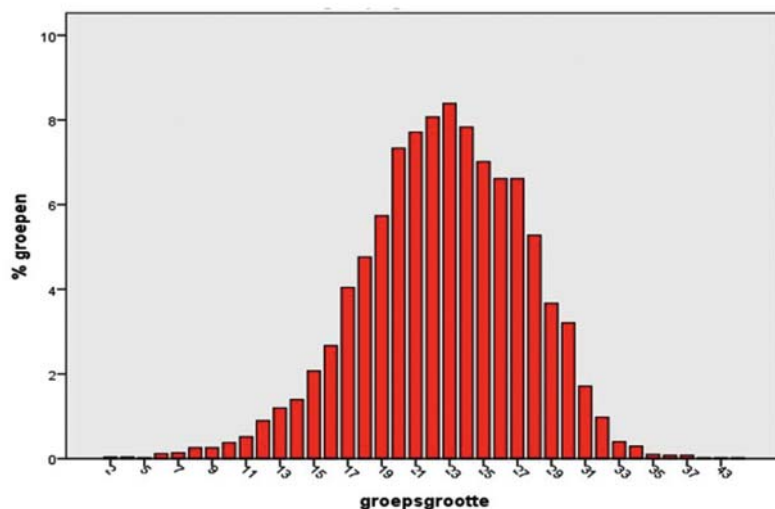
Tabel 1: gemiddelde groepsgrootte in het basisonderwijs, bron: DUO

Weer minder groepen boven 30 leerlingen

De diversiteit binnen en tussen scholen lijkt weinig anders dan voorgaande jaren. De daling van het aantal groepen met meer dan 30 leerlingen heeft zich verder doorgezet. In 2019 heeft nog 2% van de groepen meer dan 30 leerlingen. In 2018 was dat ruim 4%, in 2017 bijna 5% en in 2016 was dat bijna 7%.

In 2014 tot en met 2018 was ongeveer twee derde van de groepen kleiner dan 26; in 2019 is dat 70,9%. In 2014–18 had ongeveer de helft van de groepen 20 tot en met 26 leerlingen; in 2019 is dat 54,9%. Er is dus een lichte verschuiving naar meer kleinere groepen.

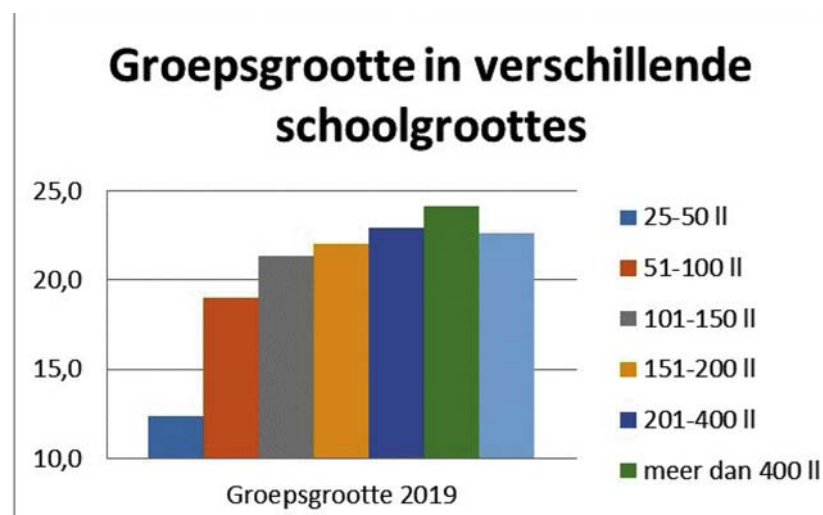
Hieronder is de spreiding van de groepsgrootte per groep weergegeven in een figuur:

Figuur 2: spreiding groepsmaat per groep, bron: DUO

Groepen op grote scholen gemiddeld groter

Naarmate scholen groter worden, zijn ook de groepen van die scholen groter; zie onderstaande figuur en tabel.

Figuur 3: groepsmaat in verschillende schoolgroottes, bron: DUO

categorieën van (school)vestigingsmaat	Groepsmaat 2019
25–50 leerlingen	12,4
51–100 leerlingen	19,0
101–150 leerlingen	21,3
151–200 leerlingen	22,0
201–400 leerlingen	22,9
meer dan 400 leerlingen	24,1
<i>gemiddeld</i>	22,6

Tabel 2: groepsmaat in verschillende schoolgroottes, bron: DUO

Groepen in het noorden zijn kleiner

In het noorden van het land zijn de groepen kleiner dan in de rest van Nederland. De scholen in regio Noord hebben gemiddeld 1,7 leerlingen minder per groep. Zie onderstaande grafiek en tabel. Groepen in het midden, westen en zuiden van het land lijken in gemiddelde grootte meer op elkaar.

regio	Groepsgrootte 2019
Noord	21,1
Midden	22,8
West	22,8
Zuid	22,7
<i>gemiddeld</i>	<i>22,6</i>

Tabel 3: groepsgrootte per regio, bron: DUO

De groepsgrootte in de G5 (inclusief Almere) was in 2019 als volgt:

Gemeente	Groepsgrootte
Almere	23,0
Amsterdam	22,0
Rotterdam	21,5
Den Haag	22,6
Utrecht	22,9
Total	22,3

Tabel 4: groepsgrootte in de G5, bron: DUO.

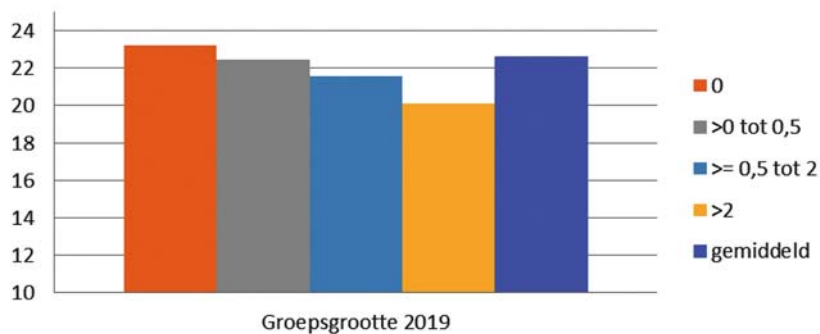
Scholen met meer achterstand hebben kleinere groepen

Naarmate scholen meer achterstand hebben, zijn groepen kleiner. Dit is conform verwachting: naarmate scholen een populatie met meer achterstand hebben, krijgen zij meer geld om deze kinderen gelijke kansen te bieden. Er is dus meer geld voor personeel bij scholen met meer achterstandsgroepen. Hieronder staan groepsgroottes van scholen met verschillende mate van achterstandspopulatie.

In 2019 is de gewichtenregeling die werd gebruikt om scholen te compenseren voor achterstandsl leerlingen vervangen door de achterstandsscore.³

³ Definitie: CBS, <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-onderwijsachterstanden>

Groepsgrootte in verschillende categorieën van schoolachterstand

Figuur 4: groepsgrootte in verschillende categorieën van schoolachterstand, bron: DUO

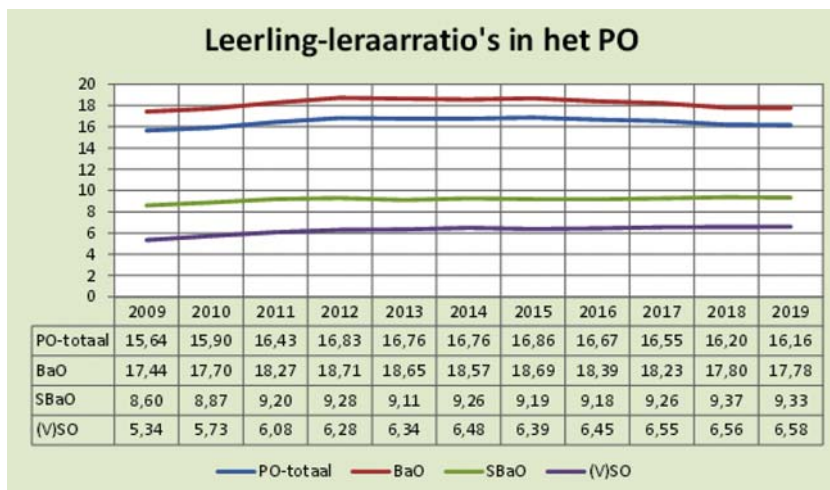
De tabel die het meerjarig perspectief van de groepsgrootte in verschillende categorieën van schoolachterstand weergeeft, is als volgt:

Categorieën van schoolachterstand	Groepsgr. 2014	Groepsgr. 2015	Groepsgr. 2016	Groepsgr. 2017	Groepsgr. 2018	Groepsgr. 2019
0	24,0	24,0	24,1	23,6	23,6	23,2
>0 tot 0,5	23,1	22,8	22,7	22,8	22,4	22,4
>= 0,5 tot 2	20,2	20,4	20,5	20,3	20,6	21,6
>2	19,1	19,2	20,4	19,5	18,7	20,1
gemiddeld	23,3	23,3	23,4	23,1	23,0	22,6

Tabel 5: meerjarig perspectief groepsgrootte in verschillende categorieën van schoolachterstand, bron: DUO

De leerling-leraarratio in het basisonderwijs in 2019

Op basis van de nieuwe 1-oktober cijfers over de aantallen leerlingen en de formatieomvang van leraren zijn de nieuwe leerling-leraarratio's berekend door DUO. De leerling-leraarratio is het aantal fte leraren gedeeld door het aantal leerlingen. De resultaten van deze deling zijn als volgt:

Figuur 6: leerling-leraarratio's in het PO, bron: DUO

Hieruit blijkt dat de llr in het po voor bijna alle sectoren vrijwel gelijk is gebleven; in het sbo is deze na twee jaar (2017 en 2018) toegenomen te zijn licht gedaald.

De leerling-leraarratio in het sbo

De llr in het speciaal basisonderwijs steeg licht in zowel 2017 als 2018 terwijl de leerling-leraarratio in die jaren daalde in het bao. In mijn brief over de groepsgrootte en leerling-leraarratio van 2019 (Kamerstuk 31 293, nr. 470) heb ik toegezegd te zullen onderzoeken waar deze tegengestelde beweging ten opzichte van de rest van het basisonderwijs vandaan komt. Het onderzoek is inmiddels afgerond en is bijgesloten bij deze brief (Regioplan, 2020)⁴. Bij 11 samenwerkingsverbanden en 12 sbo-scholen, waarvan de meeste te maken hadden met een sterke stijging van de ll-ratio, zijn mogelijke oorzaken voor de stijging onderzocht. Ook is een analyse uitgevoerd op de landelijke cijfers.

Het blijkt dat er niet een enkele oorzaak is aan te wijzen voor de stijging in de ll-ratio. Wettelijke kaders rondom het stichten van nieuwe scholen en regionale afspraken in het samenwerkingsverband kunnen een rol spelen bij de toelating en instroom van leerlingen in het sbo, maar er is geen directe relatie met de ontwikkeling van de ll-ratio. Dit geldt ook voor de onderwijskundige keuzes die op school worden gemaakt, zoals de inzet van ICT of andere vormen van lesgeven.

Wat wel van invloed lijkt te zijn, is de toename van het aantal jongere kinderen in het sbo (kleuterleeftijd)⁵, in combinatie met een nog achterblijvend aantal fte aan onderwijzend personeel. Dit sluit aan bij de krappere arbeidsmarkt waar scholen mee te maken hebben en waardoor het vinden van leraren moeilijker is geworden. Omdat voldoende en goed onderwijspersoneel essentieel is voor de kwaliteit van onderwijs, is de aanpak van de tekorten een prioriteit van dit kabinet. Ook komende jaren blijf ik de ontwikkeling van de llr volgen.

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁵ Voor meer informatie over deze toename, zie: DUO (2019). Trends in passend onderwijs 2011–2018. Kamerstuk 31 497, nr. 210, bijlage

Ten slotte

De cijfers van 2019 laten zien dat de gemiddelde groepsgrootte en de leerling-leraarratio in het primair onderwijs zijn gedaald en dat het aantal grote groepen kleiner wordt. Dit kan als positief gezien worden, maar ik wil graag benadrukken dat er geen ideale groepsgrootte is. Vanuit een onderwijsvisie wordt, samen met leerkrachten en ouders, gekeken hoe het beste onderwijs aan leerlingen gegeven kan worden. De groepsindeling is onderdeel van die visie. De ruimte voor dit maatwerk vind ik belangrijk. Daarom werk ik vooralsnog toe naar een adviesrecht voor medezeggenschapsraad in het primair onderwijs op de groepsgrootte. Ik hoop dat dit adviesrecht de dialoog en de besluitvorming ten aanzien van de groepsgrootte in het primair onderwijs, en daarmee de onderwijskundige visievorming op scholen, zal versterken.

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob